

NMI:n Hyvä Alku -tapahtuma: Sosiaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa ja esi- ja alkuopetuksessa

Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot

- Sosiaalisuus on yksi synnynnäisistä temperamenttipiirteistä
- Sosiaalinen ihminen etsiytyy aktiivisesti muiden seuraan ja haluaa olla muiden kanssa vuorovaikutuksessa
- Sosiaaliset taidot tarkoittavat taitoa selvittää sosiaalisista tilanteista
- Sosiaalinen ihminen ei ole saanut syntymälahjaksi hyviä sosiaalisia taitoja.
- Sosiaaliset taidot ovat temperamenttityypistä huolimatta harjoitusta vaativa ja opeteltavissa oleva asia meille kaikille.

Kulttuuri määrittelee sosiaalisia taitoja

- Sosiaalisten taitojen määrittely on kiinni aikakaudesta ja kulttuurista
- Aiemmin sosiaalisia taitoja mitattiin sillä, miten ihminen osasi toimia omassa yhteisössään: miten pidetty hän oli ja millaisen aseman hän omalla toiminnallaan saavutti
- Nykyajan käsityksen mukaan keskeistä sosiaalisissa taidoissa on se, että ihminen kykenee nopeasti luomaan kontaktin hyvin erilaisiin ihmisiin, keskustelemaan ja olemaan luonteva heidän seurassaan.
- Onkin hyvä pohtia, mitä verkostoituminen on tarkoittanut aiemmin ja mitä se tarkoittaa nyt?

(Keltikangas-Järvinen 2010, 20-21)

VALTERI

Sosiaalisten taitojen eettinen ja moraalinen aspekti

- Sosiaaliin taitoihin liittyy kognitiivista osaamista (esim. ongelmanratkaisu, vaihtoehtojen löytäminen), mutta aina myös eettinen ja moraalinen aspekti
- Aggressio on monessa tilanteessa tehokkain keino ratkoa ongelmia ja sen poissulkeminen ja sosiaalisesti toivottavan käytöksen vahvistaminen vaatii työtä sekä lasten että aikuisten vuorovaikutustilanteissa.
- Lasten vuorovaikutusta tarkasteltaessa moraali nähdään keskeisenä aggressiivisen käytöksen säätelijänä, aikuisten aggressiivista käytöstä (huono käytös, epäsolidaarisuus, verbaaliset hyökkäykset) tarkasteltaessa sitä ei tarkastella moraaliselta kannalta. (Keltikangas-Järvinen 2010, 23-27)

VALTERI

Sosiaaliset taidot - mitä ne ovat?

- Sosiaaliset taidot koostuvat monista osataidoista. Osataitoja ovat esimerkiksi seuraavat:
 - Kyky tunnistaa omia ja toisten ihmisten tunteita
 - Kyky asettua toisten ihmisten asemaan ja ottaa heidät huomioon
 - Kyky toimia vuorotellen ja yhteistyössä
 - Kyky sopeutua ohjaukseen
 - Kyky tehdä kompromisseja
 - Kyky luoda kontakti uusiin ihmisiin
 - Kyky solmia ja ylläpitää ystävyyssuhteita
 - Viestintätaidot
 - Keltikangas-Järvinen: käytössä suuri kirjo erilaisia toimintamalleja ja kyky valita oikea ratkaisu (2010, 22)

Sosiaalisten taitojen kehittyminen

- Sosiaaliset taidot kehittyvät mallioppimisen ja saatujen kokemusten myötä.
- Sosiaalisten taitojen kehittymiseen vaikuttavat mallin lisäksi kasvatus, ohjaus, palaute ja tunneilmasto
- Sosiaalisten taitojen harjoittelussa tärkeitä malleja ovat
 - Vanhemmat ja muut läheiset aikuiset
 - Lapsen kanssa työskentelevät aikuiset
 - Harrastusten ohjaajat
 - Sisarukset, päiväkot- ja luokkakaverit, ystävät - On tärkeää muistaa, että lapsi tarvitsee ympärilleen ikätovereita, joiden kanssa voi harjoitella taitojaan!

Kaiken perustana kiintymyssuhde ja varhainen vuorovaikutus

- Lapsen ensimmäisten elinvuosien tärkein kehitystehtävä on kiintymyssuhteen luominen tunnetasolla tärkeisiin aikuisiin
- Kiintymyssuhde on sosiaalisen kehityksen ja sosiaalisten taitojen pohja ja samanaikaisesti kognitiivisen kehityksen pohja ja vuorovaikutustaitojen perusta

Kuva:kuvapalvelu Pixabay
<https://pixabay.com/fi/>

Minuuden rakentuminen

- Minuudella tarkoitetaan lapsen käsitystä itsestään itsenäisenä olentona
- Minuuden rakentuminen edellyttää ensin elämistä symbioosissa ensisijaisen hoitajan kanssa ja sitten irtautumista tästä hoitajasta
- Minuutta ei voi opettaa eikä se synny virikkeistä, vaan lapsen saamista hoivakokemuksista.
- Minuuden kehittymisen myötä lapselle syntyy käsitys siitä, miten ihmiset suhtautuvat toisiinsa
- Minuuden kehittymisen seurauksena itsekontrolli ja tunteiden säätely tulevat mahdollisiksi. Ne ovat sosiaalisen kompetenssin osatekijöitä.

(Keltikangas-Järvinen 2012, 26-27)

Kiintymyssuhde

- Kiintymyssuhteen kehittyminen ja varhaisen vuorovaikutuksen taitojen oppiminen tapahtuu osana arkea, pienissä hetkissä. Hoiva ja huolenpito, perustarpeiden tyydyttäminen, katseet, kosketukset, hymyt, äänensävyt, sanat ovat tärkeitä rakennusaineiksia.
- Kiintymyssuhteen laatu (turvallinen tai turvaton kiintymyssuhde) määrittelee sitä, miten ihminen toimii suhteessa toisiin myös myöhemmissä ihmissuhteissaan

(Keltikangas-Järvinen 2021, 39-40)

Varhainen vuorovaikutus viitoittaa tietä sosiaalisille taidoille

- Varhainen vuorovaikutus on edellytys lapsen neurobiologian, tunne-elämän sekä kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. (Lastenneuvolakäsikirja <https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/terveystarkastusten-menetelmat/psykososiaalinen-kehitys/vavu>)
- Vaikka graaveja ongelmia vuorovaikutuksessa ei olisikaan nähtävissä, tuen tarvetta ja hoksauttamista tarvitaan
- Vanhempien kanssa on tärkeää keskustella siitä, että lapsessa he näkevät aina peilautumia itsestään ja lapsen toisesta vanhemmasta
 - näky voi olla ilahduttava, riemastuttava, hämmentävä, ärsyttävä, jopa pelottava
- Lapsen persoonassa on myös täysin omia piirteitä: sosiaalisten vanhempien lapsi voi olla persoonaltaan varautunut ja vetäytyvä tai päinvastoin
- Empaattisuus tarkoittaa kykyä asettua toisen asemaan ja ymmärtää sitä kautta, miltä toisesta tuntuu. Sensitiivisyydellä taas tarkoitetaan toisen persoonan huomioimista omassa vuorovaikutuksessa ja tavassa toimia.
- Monet vanhemmat kaipaavat konkreettisia vinkkejä vuorovaikutukseen.

Varhaista vuorovaikutusta tarkastellaan useasta eri näkökulmasta

- Aikuisen näkökulma / lapsen näkökulma
- Kolme tasoa:
 - 1) Käyttäytymisen taso
 - 2) Tunnevuorovaikutuksen taso
 - 3) Psykologinen taso

Aikuisen riittävän hyvä vs. riittämätön vuorovaikutus

Laadullinen taso:

Perustarpeet täyttyvät fyysisesti ja sosiaalisesti

Käyttäytymisen taso:

Katsekontakti, hymy, puhe vauvalle, läheisyys, vauvan aloitteisiin vastaaminen ja tarpeiden ymmärtäminen

Tunnevuorovaikutuksen taso:

Vuorovaikutus voittopuoleisesti myönteistä tai neutraalia, kielteisiä tunteita voi esiintyä hetkellisesti, reaktiot suhteessa lapsen ikään ja toimintakykyyn.

Psykologinen taso:

Kyky asettaa omat tarpeet syrjään, myönteinen suhtautuminen vauvaan ja kyky asettua myötätuntoisesti vauvan asemaan, vauvan tunteiden ymmärtäminen ja niihin asianmukainen reagoiminen

Laadullinen taso:

Perustarpeiden (ruoka, puhtaus, lepo) laiminlyönti, tunnevuorovaikutuksen vinoutuminen, puutteellinen seurustelu

Käyttäytymisen taso:

Vähäinen katsekontakti, puuttuva vuorovaikutuspuhe, vauvan väliinpitämätön / konemainen / torjuva käsittely, ei iloa vauvasta

Tunnevuorovaikutuksen taso:

Tunneilmaisu vauvan suuntaan latteaa, ilotonta, pelon sävyttämää, ailahtelevat mielialat

Psykologinen taso:

Avoin, vihamielinen suhtautuminen vauvaan, kielteiset ajatukset vauvasta ja vauvan vihamielinen käsittely

VALTERI

Varhaisen vuorovaikutuksen haasteet taustalla monessa tilanteessa päiväkot-, eskari- ja kouluiässä

- Varhaisesta vuorovaikutuksesta puhutaan vauvaiän kehitystehtävänä.
- Jos kiintymyssuhde on jäänyt heikoksi tai varhaisessa vuorovaikutuksessa on ollut haasteita, nämä syyt löytyvät usein selittävänä tekijänä lapselle haastavissa tilanteissa:
 - puutteellisia taitoja, erikoisia reaktioita toisten tunneilmaisuun, toistuvaa rajojen ylittämistä
- Varhaisen vuorovaikutuksen harjoituksia voi ja kannattaa hyödyntää vuorovaikutussuhteen rakentamisessa myös vauvaiän jälkeen. Käyttöön kannattaa ottaa kaikki ikätasoiset välineet: tilanteiden ennakointi ja purku puhuen, piirtäen, tunnekortteja hyödyntäen

VALTERI

Maturaatio eli kypsymiskehitys

- Kypsymiskehitys tarkoittaa sitä, että aivojen tai muu biologinen kehitys antaa myös psyykkiselle kehitykselle reunaehdot
- Kehitys etenee tietyssä järjestyksessä
- Normaalikehityksessä asiat ikään kuin ilmaantuvat itsestään, kun on niiden aika
- Fyysisessä kehityksessä maturaatio ymmärretään psyykkistä kehitystä paremmin
- Suomalaiseen kasvatuskulttuuriin kuuluu usko, että vaikeudet vahvistavat. Tosiasiassa väärään aikaan ajoittuvat vaikeudet voivat viedä kyvyn selviytyä. Väärään aikaan tulevat vaatimukset eivät kehitä lasta vaan haittaavat kehitystä.

(Keltikangas-Järvinen 2012, 18-20)

VALTERI

Sosiaalisten taitojen kehittymisen vaiheet ja toimintaympäristöt

Kiintymyssuhde, varhainen vuorovaikutus - omat aikuiset

Lapsi on yleensä kotihoidossa. Vuorovaikutussuhdetta rakennetaan yhden tai useamman pysyvän hoitajan kanssa. Kiintymyssuhde on ikään kuin lapsen ensimmäinen "sosiaalinen taito". Sen muodostuminen ei kuitenkaan saa millään muotoa olla lapsen varassa tai vastuulla.

Kodin ulkopuoliset, pysyvät ihmissuhteet - monta lasta, useampi aikuinen

Aloittaessaan päivähoidon lapsi joutuu ensimmäistä kertaa eroon pääasiallisesta hoitajastaan. Lapsen psyykkinen kehitystaso, johon liittyvät mm. objektipysyvyys ja tunteiden säätely, määrittelevät sitä, miten hyvin hän kestää eron. Päivähoidossa on pyrittävä luomaan lapsen ympärille pysyvyyttä. Esim. omahoitaja-toimintatapa.

Kodin ulkopuoliset ihmissuhteet - yksi aikuinen, monta lasta

Lapsen siirtyessä koulun toimintaympäristöön häneltä odotetaan vahvoja taitoja itsesäätelyssä ja tunnesäätelyssä sekä vuorovaikutuksessa. Kouluvalmiuden keskeisimpinä osa-alueina näyttäytyvät usein itsesäätelytaidot, tunnesäätely ja vuorovaikutustaidot. Kouluympäristössä lapsi ei usein saa aikuisen välitöntä tukea sosiaalisiin tilanteisiin.

Sosiaaliset taidot Valterin Palapelimallissa

- Oppimis- ja ohjauskeskus Valterissa on kehitetty toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden opetussuunnitelmatyön tueksi palapelimalli, joka löytyy tämän linkin takaa:
<https://www.valteri.fi/wp-content/uploads/2017/09/TOI-opetuksen-tukimateriaali-PALAPELIKUVIOLLA.pdf>
- Palapelimallissa on hyvä jaottelu siitä, mitä taitoja harjoitellaan, kun harjoitellaan sosiaalisia taitoja. Jaottelu toimii hyvin myös muilla kuin toiminta-alueittain opiskelevilla lapsilla
- Palapelimallissa sosiaaliset taidot jaotellaan kolmeen ryhmään: vuorovaikutustaidot, tunnetaidot ja itsesäätelytaidot

VALTERI

Sosiaalisten taitojen harjoittelu

- Sosiaalisten taitojen harjoittelussa lähdetään liikkeelle käytännön tarpeista eli opetetaan niitä taitoja, joita lapsi juuri nyt tarvitsee tai joissa lapsella havaitaan arjen tilanteissa puutteita.
- Harjoiteltavia taitoja voivat olla esimerkiksi tervehtiminen, oman vuoron odottaminen ja siirtymätilanteissa toimiminen.
- Taitoja harjoiteltaessa opeteltavat toimintatavat perustellaan lapselle ja kerrotaan, mitä hyötyä niistä on hänelle
- Taitoja harjoitellaan useissa eri tilanteissa, jotta ne yleistyvät ja vakiintuvat.

VALTERI

Esimerkkejä sosiaalisten taitojen harjoitteluun

- Lapsi tarvitsee sosiaalisten taitojen harjoitteluun aikuisen tukea. Mitä vähemmän taitoja on, sitä enemmän tukea tarvitaan.
- Myös koululaisen sosiaaliset taidot voivat olla vasta aivan alkavassa vaiheessa
- Taitoja harjoitellaan ensin vuorovaikutuksessa aikuisen / aikuisten kanssa, sitten aikuisen ohjaamassa vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa ja lopulta yhä itsenäisemmin vuorovaikutuksessa ikätovereiden kanssa
- Sosiaalisten taitojen harjoittelu jatkuu läpi elämän. Myös aikuisia koulutetaan näissä asioissa, koska siihen on tarvetta.

VALTERI

Esimerkkejä sosiaalisten taitojen harjoittelusta

- Tee aloitteita: Kutsu lapsi leikkimään
- Leikkikää erilaisia esineleikkejä: pallon vierittely, nukken hoivaaminen, ruuanlaitto.
- Muuttakaa leikin sääntöjä tai juonta.
- Vuorotelkaa lelujen käyttöä.
- Kun leikki sujuu aikuisen kanssa, ottakaa mukaan kaveri ja toistakaa samat, opitut rutiinit.
- Lukekaa ja katselkaa yhdessä kirjoja, tutkikaa eri hahmojen toimintaa ja tunnetiloja. Etsikää syy-seuraussuhteita.
- Keskustelkaa päivän tapahtumista: Mitä lapsi on tehnyt muiden lasten kanssa? Millaisia tunteita hän on käynyt läpi näissä tilanteissa? (Dindar & kump. 2020. Sosiaaliset taidot, tunteet ja ryhmässä toimiminen. 244)

VALTERI

Esimerkkejä sosiaalisten taitojen harjoittelusta

- Oman vuoron odottaminen:
 - Ruokapöydässä tarjotaan asioita niin, että jokainen lapsi on vuorollaan ensimmäinen, toinen, kolmas
 - ”Laitan ensin oman takin päälle, autan sitten sinun vetoketjusi” “Autan ensin Ottoa ja Pihlaa, sitten on sinun vuorosi”
 - Juhlapäivät: huomionosoituksia päivänsankarille, muut odottavat omaa vuoroaan ja omia juhlapäiviään.
 - Pihaleikit: Tavaroiden / tekemisten jakaminen muiden leikkijöiden kanssa, vuorottelun harjoittelu, aikuinen kielellistä tilanteita, auttaa lasta jaksamaan odottamista

Esimerkkejä sosiaalisten taitojen harjoittelusta

- Ohjauksen vastaanottaminen
 - Tilan antaminen omalle yrittämiselle esim. pukemisessa. Kun lapsi on yrittänyt, eikä selviydy, aikuinen voi kysyä: ”Voinko auttaa?”
 - Aikuisen kyky olla läsnä, mutta puuttumatta, jos lapsi ei pyydä tai sanoo, ettei halua apua → aikuisen kyky ottaa tilanne haltuun, jos lapsi ei pysty pyytämään / vastaanottamaan apua ja tilanne kriisiytyy: ”Nyt minä autan sinua, että päästään lähtemään. Olet yrittänyt hienosti itse.”
 - Aikuisen kyky vetäytyä auttamistilanteesta, jos lapsi käyttäytyy auttajaa kohtaan huonosti: Lapsi saattaa pyytää apua ja purkaa sen jälkeen turhautumisensa auttajaan. On hyvä ottaa näissä hetkissä askel taaksepäin ja selittää lapselle, ettei auttamaan tullutta henkilöä kohti voi käyttäytyä huonosti. Harmia saa itkeä, se ei ole huonoa käytöstä.

VALTERI

Sosiaalisten taitojen harjoittelu jatkuu

- Katsekontakti
- Toiminnan ja tunteiden kielellistäminen: ennakkointi - tilanteessa toimiminen - tilanteen purkaminen
- Riittävän pienet tavoitteet - rimaa kuitenkin nostetaan nopeasti, kun taidot alkavat kehittyä
- Lapsella tieto siitä, mitä häneltä toivotaan ja millaisin askelin tavoitteeseen päästään: toimintastruktuuri
- Valtava määrä toistoja
- Kehuja onnistumisesta - ei kehuja tyhjästä!
- Tavoitteena kaiken aikaa iän mukainen taitotaso

Konkreettisia keinoja sosiaalisten taitojen harjoitteluun - ennakoivat keinot

- Sosiaalisten tilanteiden ja niihin liittyvien sääntöjen purkaminen osiin ja yksinkertaisiksi, selkeiksi ohjeiksi - ”Missäs ne olikaan ne mun hammaslääkärin käyttöohjeet?”
- Sosiaalisten tilanteiden läpikäyminen pikapiirtämisen tai sarjakuvapiirtämisen keinoin
- Isompien lasten kohdalla kirjoitetut toimintaohjeet ja tarinat, jotka auttavat lasta ennakoimaan uusia tilanteita ja sopeutumaan niiden vaatimuksiin

Konkreettisia keinoja sosiaalisten taitojen harjoitteluun - tilanteiden purkaminen

- Aiempien tapahtumien läpikäyminen piirtämällä, sarjakuvina, tarinoina tai esim. tabletin valokuvia hyödyntäen
- Eri ihmisten näkökulmat samaan tilanteeseen
- Miten voin ensi kerralla toimia, jotta tilanne menisi toisin? Lapsi saattaa tarvita suoria vuorosanoja tilanteeseen, joka on hänelle vaikea.
- Roolileikkiharjoitukset ja mallittaminen

Mitä isot edellä, sitä pienet perässä

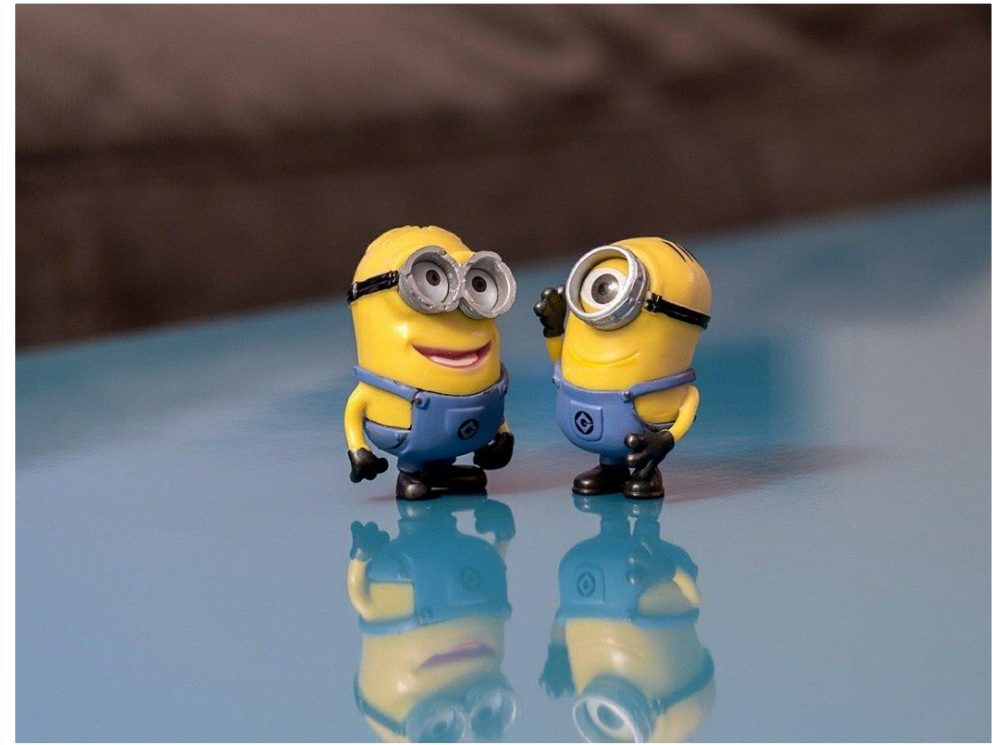
- Lapsi rakentaa vuorovaikutustaitojaan niissä raameissa, jotka aikuiset hänelle luovat omalla vuorovaikutuksellaan.
- Puhutun kielen lisäksi äänensävyt, ilmeet, eleet ja vuorovaikutustilanteen jälkimainingit ovat merkittäviä
- Aikuisen vuorovaikutusmalli on läsnä kaikissa tilanteissa, ei vain silloin, kun aikuinen on vuorovaikutuksessa lapsen kanssa
 - Miten olen vuorovaikutuksessa lapsen kanssa?
 - Miten olen vuorovaikutuksessa huoltajien kanssa?
 - Millaista on vuorovaikutuksemme kollegojen kanssa?
 - Miten käyttäydyn, kun asiat eivät etene suunnitelmien mukaan? Miten reagoin, kun joku mokaa? Ohitanko vai pysähdynkö, kun joku tarvitsee apua?

Kuvat kuvapalvelu Pixabay
<https://pixabay.com/fi/>

Vuorovaikutusta voi tukea monilla tavoilla

- Huomion suuntaaminen
- Kysymykset lapselle
- Vastaukset lapsen kysymyksiin
- Keskustelut eri aiheista, keskustelun ohjaaminen aiheessa pysymiseen
- Valokuvat keskustelun tukena - tabletti /puhelin välineenä ehdoton tässä!
- Keskustelualoitteiden mallittaminen:
”Voit kysyä: ”Saanko tulla leikkiin?”

Kuva kuvapalvelu Pixabay
<https://pixabay.com/fi/>

Tämän osaan, tätä harjoittelen, myöhemmin opin tuon!

- Kolme taitotasoa (Vygotskyn teoria lähikehityksen vyöhykkeestä)
 - 1) Lapsi osaa itse. Aikuisen tehtävänä on huomata lapsen taidot ja antaa niistä palautetta
 - 2) Lapsi osaa aikuisen tuella. Aikuinen johdattaa lasta kohti uusia taitoja. Rima riittävän, vaan ei liian korkealla
 - 3) Lapsi ei vielä osaa. Aikuinen tai toiset lapset voivat jo mallittaa toimintaa tällä tasolla ja suunnata lapsen huomion siihen, miten asioita voi ratkaista.
- ”Myöhemmin sinä harjoittelet tämän...”
- ”5-vuotiaana osaat jo...”

Tunteiden nimeäminen ja niistä puhuminen on sosiaalisten taitojen harjoittelua

- ”Sua itkettää nyt kaikki, kun sä olet niin väsynyt.”
- ”Minä sanoin sulle, että tänään ei ole karkkipäivä ja nyt sinä olet vihainen minulle.”
- ”Mummoa itkettää, kun hän on niin iloinen, että tavataan pitkästä aikaa.”
- ”Minä tykkään sinusta, mutta en yhtään tykkää, että teet noin!”
- ”Minä tulen tosi iloiseksi, kun saan olla täällä sinun kanssasi.”
- ”Mikolla ei ole hätää. Häntä harmittaa se, ettei hän saanut tänään olla ensimmäinen jonossa.”
- ”Huomasitko, miten iloiseksi Veera tuli, kun lähdit mukaan leikkiin?”

VALTERI

Aikuisten avulla kohti omia ystävyys-suhteita

- Varsinkin silloin, kun lapsen kielen kehitykseen tai vuorovaikutukseen liittyy haasteita, aikuisen rooli vuorovaikutuksen rakentamisessa lasten välille on merkittävä
- Älä anna lapsen puhua sinun välitykselläsi - ohjaa häntä suoraan vuorovaikutukseen toisten lasten ja aikuisten kanssa.
- Ohjaa myös muita lapsia ja aikuisia toimimaan samoin.

Kuva kuvapalvelu Pixabay
<https://pixabay.com/fi/>

Sosiaalisten taitojen omaksuminen vaatii aikaa ja harjoitusta

- Ota lapsi mukaan arkeen ja tarjoa hänelle kokemuksia
- Rohkaise, kannusta, auta sanoittamaan
- Tarjoa mahdollisuuksia ystävyssuhteiden muodostumiseen
 - Mieti tarkkaan työparit ja pienryhmät
 - Huolehdi omalta osaltasi siitä, että lapsen seura on haluttavaa: esim. tehtävävalinnat
- Ole käytettävissä:
 - Auta, tulkkaa
 - Selitä
 - Selvitä riidat
- Uskalla jättäytyä taka-alalle, anna lapselle mahdollisuus selviytyä itse
- Vaadi asiallista käyttäytymistä ja huolehdi siitä, että riidat selvitetään

VALTERI

Vuorovaikutustaitojen ja sosiaalisten taitojen harjoittelu ei ole aina helppoa

- Lapsen taidot kehittyvät, kun hän saa kokemuksia onnistumisesta ja epäonnistumisesta
- Myös ristiriitatilanteet ovat oppimisen kannalta tärkeitä
- Ristiriita tai vaikka tappelu on eri asia kuin kiusaaminen
- Anteeksipyyttäminen ja antaminen ovat harjoiteltavia ja opittavissa olevia taitoja
- Erilaisten mielipiteiden kunnioittaminen on taito, jonka harjoittelu on syytä aloittaa jo ihan pienenä ja jota on syytä jatkaa koko elämän ajan.

Kun lapsi kertoo ristiriitatilanteesta tai kokemastaan huonosta kohtelusta

- Sano, että olet iloinen, että hän kertoo asiasta
- Kysy, mitä tapahtui
- Kysy, näkikö kukaan aikuinen tilannetta
- Kysy, onko asiaa jo selvitetty
- Muista kysyä erikseen, mitä lapsi itse teki ensin - lapsilla on taipumus ”unohtaa” oma roolinsa ristiriitatilanteissa
- Älä lähde rakentamaan hyvis - pahis -asetelmaa - toisen kurja käytös voi olla myös tahatonta ja johtua taitojen ja ohjauksen puutteesta.
- Tärkeää ilmaista oma kanta asiaan - ”No se oli kyllä kurjasti tehty!” ”Ei ole ihme, että sinua harmittaa!” ”Kaveria varmasti myös harmitti se, mitä sinä teit.”

VALTERI

Sosiaalisiin taitoihin vaikuttavia taitoja

- Sosiaalisten taitojen kehitykseen vaikuttavat vahvasti itsesäätelytaidot. Näihin taitoihin sisältyvät toiminnanohjauksen taidot ja taito säädellä omia tunteita
- Tunnetaidot myös laajemmin tarkasteltuna (tunteiden tunnistaminen, nimeäminen, tunnetilan vaikutus omaan toimintaan) ovat merkittävässä roolissa sosiaalisia taitoja harjoiteltaessa.

Sosiaalisten taitojen tukeminen vaatii erityistä panostusta, jos...

- Lapsella on kielellisiä haasteita (viivästynyt kielenkehitys, monikielinen tausta, kehityksellinen kielihäiriö)
- Lapsella on autismin kirjon häiriö
- Lapsella on näkö- tai kuulovamma
- Lapsella on kehitysvamma
- Lapsen kehitys on muun vamman tai sairauden vuoksi viivästynyt
- Tiedetään, että lapsen kiintymyssuhteeseen ja varhaiseen vuorovaikutukseen on liittynyt haasteita

VALTERI

Mitä paremmat eväät, sen parempi seikkailu

- Selitä, kysy, vastaa, keskustele
- Rohkaise, kannusta, mahdollista
- Tue, nosta pystyyn, kopistele roskat ja lähetä uudelleen matkaan
- Iloitse, hämmästy, ihmettele
- Vahvista yhteenkuuluvuutta, tuo esille jokaisen ainutlaatuisuutta
- Vahvista luottamusta ja oikeudenmukaisuutta
- Luo toivoa ja uskoa tulevaisuuteen, ole hyvän puolella.

Lähdekirjallisuutta

Dindar, K., Huttunen, K. & Koivula, M. 2020. Sosiaaliset taidot, tunteet ja ryhmässä toimiminen. Teoksessa: Lapsen kielenkehitys. Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys 2020. PS-kustannus, Keuruu.

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. WSOY, EU.

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. WSOY, Juva.

Kärkkäinen, K. 2017. Vahvista lasta. Duodecim.

Paavola-Ruotsalainen, L. & Rantalainen, K. 2020. Varhaiset vuorovaikutustaidot. Teoksessa: Lapsen kielenkehitys. Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys 2020. PS-kustannus, Keuruu.

Poikkeus, A-M., Aro, T. & Adenius-Jokivuori, M. 2014. Sosiaaliset taidot. Teoksessa: Joko se puhuu? 2014 (4. uudistettu painos). PS-kustannus, Juva.

THL. Lastenneuvolakäsikirja. <<https://thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/terveystarkastusten-menetelmat/psykososiaalinen-kehitys/vavu>

Valteri. Palapelimalli. <https://www.valteri.fi/wp-content/uploads/2017/09/TOI-opetuksen-tukimateriaali-PALAPELIKUVIOLLA.pdf>

VALTERI

Kiitos!

Riina Niutanen
Ohjaava opettaja
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
riina.niutanen@valteri.fi